

Sárospataki KRÓNIKA

XII. évfolyam

I. szám

1979. október

„...tanítani és meggyőzni akarunk benneteket”

Kádas Sándor igazgató úr tanévnyitó beszéde

Kedves tanítványaink, tisztelt tantestület, kedves szülők és vendégek!

Iskolánk 449. tanévének első napján — az 1979—80. tanév tanévnyitó ünnepélyén — tisztelettel köszöntöm az iskola minden nevelőjét, dolgozóját és tanulóját. Köszöntöm a szülőket és az ünnepély más vendégeit, akik eljöttek hozzánk, hogy jelenlétükkel megtiszteljék rendezvényünket. Köszöntöm az összes jelenlévőt, aki résztvevője ennek a piros betűvel ugyan nem jelölt, de mégis valódi ünnepnek.

A tanévnyitás a mi életünkben a találkozások sajátosan szép ünnepe, amikor a tanár a tanítványjaival, a tanuló az osztálytársaival, a szülő a gyermekét tanító nevelővel találkozik. De ez az alkalom ünnepe a kezdésnek is. Szorongó érzésekkel teli és várakozásteljes, különös ünnep. A dolgozni készülő embernek az a bensőséges, megkapó ünnepe, amikor összeméri magát a tennivalóival és az elvégzendő munkához mozgósítja minden erejét.

Persze nemcsak a feladatait vállalni készülő egyéneknek, hanem az egész társadalomnak is ünnepe ez a mai. Olyan munkának az évenként megismétlődő kezdetét jelzi, melynek eredményeként egy egész társadalom bízva rá a múltját és jelenét a jövőre. Mert az iskola a mindenkor élő emberiség folytonosságteremtő otthona a tegnap, a ma és a holnap között. Az új generációkat ismerteti meg mindazzal, amit az emberiség elért, megtudott önmagáról és arról az anyagi világról, amelyből származott, amelyből évezredek óta a mindennapi kenyerét kezével és elméjével csikarja ki.

Kedves tanítványaink!

Az iskolai oktatásnak ez a mély, emberi tartalma kötelezi a mi társadalmunkat: a szocializmus társadalmát arra, hogy az emberiség kulturális kincséből számotokra a legkorszerűbb ismereteket közvetítse. Csak ezeknek az ismereteknek a birtokában lesztek képesek arra, hogy a népet, a nemzetet és az egész emberiséget tovább vigyék a fejlődés útján, az egyre embe-ribb életkörülmények közé.

Ezért kell a fejlett szocializmus létrehozásának küszöbén, a tudományos-technikai forradalom korában egész oktatási rendszerünknek alkalmazkodnia az új feltételekhez. Társadalmunk előmenetele és az egyetemes emberi haladás ügye követeli meg mindannyiunktól ezt az átállást, melynek egyik állomása lesz a most kezdődő tanév is.

Ez év szeptemberétől új nevelési és oktatási terv alapján indul meg a munka a gimnázium első osztályában. A tantervnek az a célja, hogy a megismerés folyamata az önálló felfedezés örömét adja mindenkinek. Ennek tudatában arra fogunk törekedni, hogy — a szilárd ismeretanyag feldolgozásán túl — a gondolkodásra nevelés, az önálló problémamegoldó képesség fejlesztése és az ismeretek gyakorlati alkalmazása mindennapos dolog legyen nálunk.

Az új tanterv — az előzőekhez képest — sokkal inkább épít a tanulók egyéni adottságaira, hajlamaira és érdeklődésére. Ez abban jut kifejezésre, hogy az általános műveltséget nyújtó

törzsanyag mellett olyan anyagot is tartalmaz, amely — a tanulók érdeklődésének megfelelően — a speciális, szakirányú képzéshez kell; így a tanulók vagy felsőfokú oktatási intézményben tanulhatnak tovább, vagy gyakorlati jellegű pályát választhatnak.

A tanterv alapján az első-második osztályban mindenki egységes képzést kap, miközben megtörténik az általános iskolákból hozott hiányok pótlása és a pályaválasztási lehetőségek számbavétele. A harmadik osztályban heti 7, a negyedik osztályban heti 9 órában nyílik alkalom — kötelezően választható jelleggel — a szakirányú képzésre; ilyenképpen elméleti tárgyak és idegen nyelvek, vagy gyakorlati jellegű ismeretek elsajátítására van mód.

Ti, a tanulmányaitokat most megkezdő első osztályosok, harmadikos korotokban már ennek a rendszernek megfelelően fogtok választani az iskola által felkínált lehetőségek közül. Az új tanterv bevezetésével nemcsak a tananyag változik és a felkínált választási lehetőségek bővülnek, hanem más lesz a nevelő-oktató tevékenység egész szelleme is. A gimnázium — amellett, hogy a falai között is igyekszik megvalósítani a kor társadalmi modelljét — egyre szélesebbre tárja kapuit a külső társadalmi hatások előtt. Mindent megtesz azért, hogy az iskolai és az iskolán kívüli nevelő hatásokat úgy ötvözze egységes egészé, hogy a kikerülő új nemzedéket ne csak tételes tudással vértesse fel, hanem az életben való eligazodás képességével is.

Azt szeretnénk elérni, hogy az iskolából kilépve, egy életen át egészséges elégedetlenség hajtson benneteket a mindig több tudás felé. Arról szeretnénk meggyőzni titeket, hogy ismereteitek állandó gyarapítására szükség van nemcsak a saját érdeketekben, hanem az egész magyar társadalom érdekében is.

A program, melyet most felvázoltam előttek, egy kissé bizonyára megijeszt benneteket. De megijednetek nem kell, mert az elkövetkezendő négy év erőfeszítései során sohasem lesztek egyedül. Mindig mellettetek fognak állni tanáraitok. Legyetek tudatában, hogy új iskolátok — a Rákóczi Gimnázium — csaknem 450 éves története folyamán már sok kisdíákot segített át a kezdet nehézségein. Mindig nagyra becsülte azokat, akik tanultak és elfogadták a követelményeit. Most sem meggyötörni és legyőzni, hanem tanítani és meggyőzni akarunk benneteket.

A pataki gimnázium nehéz, de emberséges iskola. Nehéz, mert — nagy írónk, Móricz Zsigmond sem hallgatott róla — itt tanulni kell. De a tanuláshoz biztosítja a feltételeket is. Ugyanakkor emberséges iskola is, mert nevelni csak emberi légkörben lehet, csak a tanár és a tanítvány munkatársi kapcsolata vezet a kívánt eredményhez.

Dolgozzatok derekasan, és legyetek büszkék arra, hogy a Rákócziak iskolájának tanulói vagytok. Annak az iskolának a növendékei,

amelyben egykor Bessenyei György, Kazinczy Ferenc, Kossuth Lajos és sok más jeles diák készült az életre. S ha tanulmányaitokat befejezve egyszer majd elkerültök innen, ti is, akárcsak ők, vállaltjátok a harcot népetekért és az emberi haladás ügyéért. Ha ezt teszitek, akkor rátok is tisztelettel fog emlékezni az iskola.

Ti, kedves felsőbb osztályosok, akik régi ismerősként tértek vissza iskolánk közösségébe, már aligha szorultok bátorító, megnyugtató szavakra. Hiszen tapasztalatból tudjátok: ha tanultok és fegyelmeztetek vagytok és nemcsak egyéni érdekeiteket, hanem a társaitokét is figyelembe veszitek, akkor otthon érezhetitek magatokat nálunk.

Arról értesültünk, hogy a nyár folyamán az építőtáborokban szépen dolgoztatok. Megmutatátok, hogy a pataki diák nemcsak a tankönyvei mellett tud helytállni, hanem a termelőmunkában is. Örülök a teljestímiényeteknek, és jó munkátok elismeréseként — itt, az iskolaközösség színe előtt — szívből gratulálok nektek.

Örülünk annak, hogy újra találkozhatunk veletek, és tovább folytathatjuk azt a munkát, melyet együtt kezdtünk el. Egyúttal remélem, hogy közös tevékenységünket ebben az évben is siker koronázza.

Tanuljatok szorgalmasan, mert a tananyagot most is meg fogjuk követelni tőletek. Legyetek megbízhatóak, óvjátok, becsüljétek az iskola vagytonát. Tartsátok meg a rendtartás és a házirend szabályait, mert az iskolai rend és fegyelem ellen vétőkkel szemben az idén szigorúbban fogunk fellépni, mint az elmúlt esztendőben.

Segítsétek és védjétek kisebb társaitokat. Legyetek vidám, boldog diákok. Készüljétek jövő életpályátokra, sajátítsátok el az ismeretek mellett a szocialista ember életformáját és világnézetét: a marxizmus—leninizmust. Gyakoroljátok magatokat a társadalmi-közéleti feladatok elvégzésében, dolgozzatok becsületesen a KISZ-szervezetben, és teljesítsétek hiánytalanul azt az akcióprogramot, melyet saját használatra készítettetek.

Legyetek kedvesek, szeretetre méltóak. Szerrezzetek minél több örömet szüleiteknek és tanáraitoknak.

E helyről kívánom nektek, hogy teljesüljön valamennyi reális tervetek és váljon mindannyiottokból megelégedett ember.

Kedves szülők!

Önök legföltettebb kincseiket, a gyermekeiket bízták ránk, hogy neveljük, tanítsuk őket gondosan, szeretettel. A tantestület és a magam nevében ígérem, hogy e megtisztelő feladatnak igyekszünk tőlünk telhetően megfelelni.

Nem hallgathatom azonban el, hogy az emberré nevelés nehéz munkájával az iskola, és benne a pedagógus egyedül nem tud megbirkózni. A nevelőmunka minden fázisában szükségünk van az egész társadalom támogatására, az

iskola és a szülői ház alkotó együttműködésére, kapcsolatára. A nevelési feladatok megoldása csak a tanulók, az iskola, a szülői ház és a társadalom egyéb tényezőinek összefogásával lehetséges.

Általában közös nevezőre kell jutnunk mindazokban a kérdésekben, amelyek az ifjúság alapvető személyiségjegyeit meghatározzák. Csak így érhető el a nemes cél: a dolgozni, alkotni tudó, szocialista szellemű és életvitelű új nemzedék felnevelése.

A munkánk tehát közös, és közös a felelősségünk is. Ehhez a közös feladat- és felelősségvállaláshoz kívánunk minden kedves szülőnek elegendő energiát és sok sikert.

Tisztelt tantestület, kedves kartársak!

Pártunk oktatáspolitikai határozata nyomán Magyarországon egy új, társadalmilag és emberileg egyaránt sokat ígérő iskolatípus, a szocialista nevelőiskola van kiteljesedőben. Ebben az iskolatípusban az elmúlt századokban kialakult nevelői eszmény helyébe egy új nevelői eszmény, a tanulást, az embernevelést vezérlő pedagógus lép, aki új világot teremt, s aki a változások közepette maga is átalakul. Átalakul, hogy szebbé tudja tenni a tanulás kitartást és elmélyülést kívánó munkáját, és meg tudja alapozni a diák és a nevelő közös erőfeszítésének örömét, a nevelés és oktatás egymásba fonódó harmóniáját.

Kívánom Önöknek, hogy váljanak minél előbb ennek az új típusú iskolának alkotó tanáraivá, és dolgozzanak azért, hogy a fáradozásuk nyomán felnövekvő nemzedék ne csak megőrizze mindazt, amit 1945 óta alkotott, hanem a fiatal generáció magasodjon fölénk küldetésének teljesítésében, a szocializmus teljes felépítéséért folyó munkában.

Igen tisztelt jelenlévők!

A tanévnyitás ünnepi légkörébe mindig belejátszik a búcsúzás hangulata is. Diákjai és kollégái nevében most is el kell búcsúznom egyik tanártársunktól, Butella Gyulától, aki a nyár folyamán betegsége miatt nyugdíjba vonult.

A munkája, szakértelme, csendes, zárkózott, rokonszenves egyénisége hiányozni fog nekünk. Kívánjuk, hogy életműve tanítványai hálájában és emlékezetében kapjon halhatatlanságot.

A mai nappal újra megnyitja kapuit a pataki iskola, vállalva azt a sok-sok tennivalót, ami az embernevelés folytonosságteremtő funkciójából fakad.

Mindannyiunk nevében még egyszer köszöntöm az újra találkozókat, az újat kezdőket; közülük is a legnagyobb szeretettel a legfiatalabbakat, az első osztályosokat... Ezennel az 1979—80. tanévet megnyitom.

Alma Mater

Történelmi állomások*

A Hegyalján, a Bodrog folyó partján fekszik egy kisváros, Sárospatak. Valamikor a Rákóczi-család birtoka volt. 1531-ben Perényi Péter alapított itt egy református kollégiumot, amely híressé vált, Magyarország egyik legjelentősebb oktatási központja lett. A kollégium tanulói nemcsak tudást kaptak: az ifjúságot haladó és öntudatos nemzeti szellemben nevelték.

1650-től 1654-ig Sárospatakon tevékenykedett a (magyar származású) kiváló cseh pedagógus és népnevelő, Comenius Ámos János. Itt írta jelentős munkáját, az Orbis pictust. Megemlíthetjük, hogy ezekben az években a sárospataki kollégium volt Közép-Európa egyetlen olyan oktatási intézménye, amelyben szegény szülők gyermekei is tanulhattak. A diákok nemcsak az ország legtávolabbi részeiből jöttek ide, hanem Lengyelországból és Csehországból is.

A sárospataki gimnáziumban —

amely a Rákócziak nevét viseli — ma mintegy 700 diák tanul. Modern osztálytermek, jól képzett tanári testület — mindez elősegíti, hogy a tanulók gyakran érjenek el kimagasló eredményeket különböző versenyeken nemcsak hazánkban, hanem külföldön is.

A gimnázium végzős növendékeinek legtöbbször tovább folytatja tanulmányait az ország felsőoktatási intézményeiben. A Magyarok Világszövetségének közreműködésével minden évben anyanyelvi tábort szerveznek Sárospatakon. A sárospataki gimnázium, valamint a Comenius Tanítóképző Főiskola taná-

rai és hallgatói előadásokat és szemináriumokat tartanak a tábor résztvevőinek. Ilyenkor százával érkeznek Sárospatakra olyanok, akik magyarnak akarnak tanulni, illetve tökéletesíteni kívánják a már meglévő nyelvismeretüket. Olyanok is eljönnek, akiknek ősei több évtizeddel ezelőtt hagyták el Magyarországot. Jeles írónk és műfordítónk, Képes Géza egyik művében így emlékezik vissza sárospataki diákéveire: „Bármilyen messzire is vessen a sors, szíved mindig visszahúz.”

Fordította: STIER ZSAKLIN,
III. B

*A fordítás a Magyar Hét orosz nyelvű kiadásának (Vengerszkaja Nyegyelja) 1978. július 2-i száma alapján készült. — A magyar szövegből — legjobb tudásunk szerint — „kiszűrjük” az eredeti cikkben előforduló tárgyi tévedéseket. — A „Történelmi állomások”-at fordításban csak most ismertethetjük meg olvasóinkkal, mert az az újságszám, amelyben az orosz nyelvű írás megjelent, nemrég jutott el hozzánk.

Sok sikert, focisták!

A tavalyi eredményekről és az ideai kilátásokról

Ki, mit hallott eddig az iskolai labdarúgóéletről? Nem sejtem. Ki, hol látta tavaly focistáinkat játszani? Kideríthetetlen. Ki mennyire jegyezte meg elért eredményeiket? Nem tudom...

Csak azt tudom, hogy érdemes odafigyelni egy éve feltörő és most is nagy reményekre jogosító labdarúgócsapatunk szereplésére!

A csapat tavaly ősszel verbuválódott; tehetséges alsós fiúkból állt össze (Bodnár Zoltán, Doros Géza, Fazekas Ottó, Ferencz István, Gaál István, Gonda György, Görömbei Gábor, Horváth György, Jancsa Tibor, Kovács Ferenc, Leskó Zsigmond, Molnár István, Rák László, Soltész Péter, Spisák István, Suga József és Takács József). A sok edzés, a kemény munka viszonylag hamar meghozta gyümölcsét. Szűcs Mihály tanár úr szakmai irányításával ambíciózus együttes kovácsolódott ki...

A fiúk ősszel a kerületi bajnokságon indultak. Itt hat csapat részvételével folyt a küzdelem. Iskolánk válogatottja minden mérkőzését megnyerve, pontvesztés nélkül végzett az első helyen. Ezzel jogot szerzett a megyei döntőben való részvételre...

A tél a kemény felkészülés, az alapozás jegyében telt el. Áp-

rilisban csapatunk három mérkőzést játszott a megyei döntőben: a kazincbarcikai 100. sz. Szakmunkásképző Intézet, a miskolci 101. sz. Szakmunkásképző Intézet és a Bláthy Ottó Erőszármú Szakközépiskola együttese ellen. Május 2-án, az utolsó, győztes mérkőzés után megszületett az igazi, ragyogó diadal: gimnáziumunk válogatottja megnyerte B.-A.-Z. megye középiskolai bajnokságát!

Iskolánk történetében labdarúgó-csapatunk először lett megyei bajnok.

Ezután újabb feladat várt az „aranylábú fiúkra”. Készülni kellett a területi bajnokságra. Május közepén utaztak el Gyöngyösre, a területi döntőre. Ezt is, mint a megyei döntőt, négy együttes részvételével rendezték. A mieinken kívül ott volt a budapesti Kölcsey Ferenc Gimnázium, az egrí Dobó István Gimnázium és a kiskunhalasi II. Rákóczi Ferenc Szakközépiskola csapata.

Itt is úgy látszott, hogy sikerül újabb diadalt aratni. Az első mérkőzésen könnyedén győztünk a budapestiek ellen. Sajnos, a folytatás már nem sikerült úgy, mint az indulás: játékosaink másnap vereséget szenvedtek az egrí csapattól...

Utolsó mérkőzésünkön viszont a mieink — minden korábbi kudarcot feledtetve — látványo-

san, imponáló fölényvel verték meg az addigi veretlent, a legnagyobb esélyest, a kiskunhalasi válogatottat.

Végül azonban — igaz, hogy gólkülönbséggel — csapatunk „csak” második lett, így kiesett a további küzdelemből. A győzelmet az egriek szerezték meg; ők jutottak a nyíregyházi országos döntőbe, minden bizonnyal megérdemelten. Nagyon jól fociztak, és... a területin egrí volt a szervező bizottság, valamint ennek az elnöke; a bírók és a játékvezetők úgyszintén egriek voltak. Persze, ez semmit sem von le az egriek érdemeiből... Hiszen csak az egriek szerezték meg a győzelmet az egrieknek!

A tavalyi eredmények alapján bizalommal tekintünk az idei szereplések elé; a középiszkolai bajnokságra tőlünk telhetően készülünk.

Igaz, szervezési problémáink vannak: új elsőskkel kell pótolni a tapasztalt, felelőssé vált játékosokat. De bízunk abban, hogy a sportkedvelő elsősk megfelelő érdeklődést tanúsítanak a labdarúgás iránt, és ez irányú tehetségüket az iskolai foci szolgálatába állítják.

Őszintén mondjuk: sok sikert, fiúk!

Ferencz István
III. F

Patakiak a szegedi UNESCO-konferencián

1979. szeptember 27 és 29 között az UNESCO-bizottság Szegeden rendezte meg a magyarországi UNESCO asszociált iskolák és az UNESCO-klubok VI. országos konferenciáját.

Iskolánkat Kádas Sándor igazgató úr, dr. Sós Istvánné, az UNESCO-ügylekért felelős tanár és e sorok írója képviselte.

A konferencia ünnepélyes meg-

nyitója csütörtökön az ifjúsági házban zajlott e. A megnyitón jelen volt dr. Koncez János, a Csongrád megyei Pártbizottság titkára, dr. Müller Józsefné, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője, valamint Fabula Andrásné, a Pedagógus Szakszervezet Szeged városi Bizottságának titkára.

A konferencia „beköszöntőjét” dr. Bánfalvi József, a Radnóti Miklós

Gimnázium igazgatója mondta el; majd Fányainé dr. Birkás Mária, a városi tanács elnökhelyettese beszélt.

Mielőtt azonban „átfogó” képet adnék a programról — főleg elsős diáktársaim kedvéért — az UNESCO-ról ejtek néhány szót...

Az UNESCO az ENSZ 1946-ban megalakult nevelésügyi, tudományos és kulturális szervezete. Ez a szervezet a nemzetközi egyetértés ügyét

szolgálja. A mi iskolánk is egyike annak a 26 magyarországi iskolának, amely — a világszervezettel együttműködve — sokat tesz az UNESCO céljainak valóra váltásáért. De ez természetesen is... Asszociált iskola csak olyan lehet, amelyben egyértelműen sikeres, területileg elismert az oktató-nevelő munka, az idegen nyelvek tanítása, az internacionalista nevelés, a nemzetközi kapcsolatok ápolása...

A mi iskolánk is — más szervezetekkel karöltve — erejéhez mérten támogatja az UNESCO munkáját: a nemzetközi megértés szellemében tevékenykedik, szolgálja a népek közötti barátság eszméjét, segíti más népek és országok jobb megismerését.

Ilyen megfontolásból műsoros délutánokat, kiállításokat, hangversenyeket rendezünk; faliújságot, diákújságot „jelentetünk meg”; társadalmi munkát végzünk; levelezést, diákcsere-t folytatunk; nyelvi táborokban, külföldi utakon veszünk részt; élménybeszámolókat hallgatunk; évfordulókat, megemlékezéseket „karolunk fel”; üzemlátogatásokat, vetítéseket szervezünk.

Kétévenként tanácskozik a 26 magyarországi asszociált iskola; munkánkról a tanév végén beszámolót, a tanév elején munkatervet készítenek.

Ezeket előrebozsátva, folytathatom a szegedi program ismertetését.

A konferencia ünnepélyes megnyitója után „jöttek” az előadások. Dr. Kovács Máté, a magyar UNESCO-bizottság főtitkárhelyettese beszámolt pl. az elmúlt két év tapasztalatairól. Délután megemlékezünk az asszociált iskolai program 25 éves évfordulójáról.

Szeptember 28-án, pénteken délelőtt munkacsoportokban folytak a tanácskozások az asszociált iskolákban és az UNESCO-klubokban végzett munka tartalmi és módszertani kérdéseiről.

Délután városnézésen vettünk részt, majd autóbusszal látogatást tettünk Ópusztaszeren és Fehértón. Az igazgatók és az UNESCO-ügyegek felelős tanárai részére Fehértón baráti összejövetelt szerveztek; mi, diákok pedig discón vettünk részt; ezen mindenki nagyon jól érezte magát.

Szombaton délelőtt 9 órakor kezdődött a záróülés, amelyen — az 1979–80. évi munkaterv alapján — megvitattuk a programokat, javaslatokat.

Az elnöki zárszót dr. Bánfalvi József mondta.

TASONYI ANIKÓ
III. F

Oroszlánkörmök

AMBROSE BIERCE:

A bedeszkázott ablak (The boarded window)

1830-ban, néhány mérföldnyire attól a helytől, ahol ma egy nagyváros, Cincinnati terület el, hatalmas, csaknem érintetlen erdőség húzódott. Szétszórta az egész vidéket olyan nyughatatlan lelkű, határokat nem ismerő emberek „népesítették be”, akik, alighogy valamelyest lakható otthont teremtettek a vadonban és elérték a „jólétnek” azt a fokát, amelyet ma inkább szegénységnek neveznénk, fogták magukat, s természetük rejtélyes indítékának engedelmességgel mindent odahagytak, és nyomultak tovább Nyugatra új veszélyek, új nélkülözések felé, hogy újra megteremtsék maguknak a korábban önként feladott szerény komfortot. A mai napig e vidékről sokan költöztek felreesebb helyekre, de valaki, aki pedig az elsők között érkezett, maradt.

A férfi egyedül lakott egy faházban, melyet minden oldalról nagy erdő vett körül. Úgy tűnt, mintha ő maga is része volna az erdő homályának és csendjének; senki sem látta mosolyogni, senki nem hallott tőle egy fölösleges szót sem. Szerény igényeit vadbőrök eladásából vagy cseréjéből fedezte a folyóparti városban, mert azon a földön, melyet szükség esetén — a zavartalan birtoklás jogán — a törvény előtt is a magáénak követelhetett volna, semmit sem termelt. Voltak a „javulásra” mutató jelek: néhány acre

földet közvetlenül a ház környékén valamikor megtisztítottak a fáktól; az elpusztult tönköket félig benőtték az új sarkak, melyeknek ugyancsak igyekezniük kellett, hogy feledtetni tudják a fejsze vérengzését. A férfi földművelés iránti lelkesedése láthatóan gyenge láng volt csupán, és később szánalmas hamuba fulladt.

A paticskéményű kis faháznak — melynek repedezett tapasztású, vetemedett zsindeletetejét nehezként keresztülvetett rudak szorították le — csak egy ajtaja és (pontosan vele szemben) egy ablaka volt. Az ablak azonban be volt deszkázva; nem volt senki, aki valaha is ne így látta volna. Okát sem tudta senki; bizonyosan nem azért volt zárva, mert lakója nem szerette a fényt és a levegőt... Amikor nagyritkán arra tévedt egy vadász, láthatta, hogy a remete a küszöbön sütteti magát a nappal, az égnek emez adományával. Azt hiszem, kevesen élnek azok közül, akik az ablak titkát ismerték. Mint látni fogják, én ezen kevesek egyike vagyok.

Azt beszéltek, hogy a férfit Murlocknak hívták. Hetvenévesnek látszott, de valójában csak ötven volt. Az évek múlásán kívül valami másnak volt része abban, hogy ennyire megöregedett. Haja és hosszú, dús szakállá fehér volt; szürke, fény-

telen szeme beesett, arcát furcsa ráncok barázdálták, melyek mintha két egymást keresztező rendszert alkottak volna. Termetre magas és szikár volt, csapott vállal, a ránehezülő terhek nyomaként. Én magam sohasem láttam őt, ezeket a részleteket a nagyapámtól tudom, aki a férfi történetét gyerekkoromban elmesélte nekem. Ő Murlockot még abból az időből ismerte, amikor a környéken lakott.

Egy napon Murlockot holtan találták a kunyhójában. Akkor tájt azon a helyen nem volt halottkém, sem újság. Gondolom, mindenki egyetértett abban, hogy természetes halállal halt meg; lehet, mondták is ezt nekem, és emlékezni kellene rá. Csak azt tudom, hogy a dolgok egyszerűsítése végett a holttestet a kunyhó közelében, feleségének a sírja mellett temették el. A felesége annyira régen eltávozott az élők sorából, hogy a helyi emlékezet alig őrzött meg valamit is a létezésére vonatkozólag.

Így zárul hát az utolsó fejezete ennek az igaz történetnek, kivéve azt a körülményt, ho- sok évvel később — egy hasonlóan bátor lélek társaságában — behatoltam erre a helyre, elég közel merészkedtem a romokban álló kunyhóhoz, hogy megdobhassam kövel, majd futásnak eredtem, hogy elkerüljem a szellemet, mely (hiszen tudta minden jól értesült srác) itt kísértett.

Van viszont a történetnek egy korábbi fejezete is, melyet a nagyapámtól hallottam.

Amikor Murlock kunyhót épített és keményen nekilátott, hogy fejszéjével egy farmnak elegendő helyet irtson ki (eközben puskájával keresve meg ke-

nyerét), még fiatal volt és erős, telve reményekkel.

Ahogy az Keleten — ahonnan származott — dívott, mielőtt útra kelt volna, elvett egy fiatal nőt, aki minden tekintetben megérdemelte őszinte ragaszkodását, s aki segítőkész lélekkel, könnyű szívvel osztotta meg vele veszélyes és nélkülözésekkel teli sorsát. A nő neve nem ismeretes; eszéről, bájairól hallgat a szájhagyomány. A kétkedő így szabadon kételkedhet, de isten ments, hogy én osszam a kételkedést.

Szerelmük és boldogságuk ékes bizonyítéka a férfi özvegyi életének minden egyes napja, hiszen mi láncolta volna kalandvágyó szellemét ilyen sorshoz, ha nem felesége áldott emlékének mágneses ereje?

Egy napon Murlock, az erdő távoli sarkából vadászatról hazatérvén, feleségét láztól leverve, révületben találta. Mérföldekre nem volt a közelben sem orvos, sem szomszéd, az aszszony pedig nem volt olyan állapotban, hogy magára hagyhatta volna, amíg segítségért megy. Így hát maga fogott hozzá ápolásához, hogy visszahozza egészségét. A harmadik nap végén azonban felesége elvesztette az eszméletét, és így is hunyt el, láthatóan anélkül, hogy akár egy pillanatra is magához tért volna.

Abból, amit Murlockról tudunk, megkísérélhetjük további részletekkel kitölteni a nagyapám által felvázolt körvonalakat.

Amikor meggyőződött arról, hogy felesége halott, Murlock elég higgadt maradt ahhoz, hogy eszébe jusson: a temetésre a halottakat elő kell készíteni. E szent kötelesség teljesítésében sok hibát vétett: egyes dolgokat rosszul csinált, másokat jól, de

— feleslegesen — többször... Különböző kudarcai, amelyek egyszerű és hétköznapi cselekedetei során érték, csodálkozással töltötték el, hasonlóan ahhoz, ahogy a részeg ember csodálkozik a jól ismert természeti törvények „hatályon kívül helyeződése” miatt.

Meglepődött azon is, hogy nem sírt; meglepődött, és egy kicsit szégyellte magát; biztosan úgy illik, hogy a halottakat meg kell siratni... „Holnap — szólt fennhangon — el kell készítenem a koporsót, és meg kell ásnom a sírt. Ha már nem látom a hitvesem, hiányozni fog. De most halott; ebbe bele kell törődnöm, a dolgoknak rendben kell lenniük, akárhog is, hiszen nem lehetnek olyan rosszak, amilyeneknek látszanak.”

Ott áldogált a holttest fölött a pislákoló fényben, elrendezte a felesége haját, megsimogatta egyszerű öltözékét, gépiesen, lélektelen gondossággal cselekedve. Eközben tudatán vagy inkább tudatalattiján átfutott a meggyőződés, hogy minden rendben van, minden úgy lesz, mint azelőtt, és mindenre akad magyarázat.

Még nem tapasztalt ilyen mély fájdalmat, tehát nem szokhatott hozzá a szenvedéshez. Szíve nem tudta átérezni, elméje nem tudta felfogni a gyászt. Nem ébredt rá, milyen súlyos csapás érte. (Ez a felismerés csak később szokott bekövetkezni, hogy azután sohasem feledte el.) A fájdalom egyfajta művészi adottságként jelentkezhet, és változatos, miként a hangszerek, melyeken az ember eljátszhatja a holtak siratóénekét; egyesekből éles, rikoltozó hangokat, másokból mély, szomorú akkordokat csal ki, melyek lüktetve ismétlődnek, mint egy távoli, lassú dobverés. A gyász

némelyeket felráz, némelyeknek elborítja az elméjét. Van akit úgy érint, mint egy becsapódó nyilvessző, és érzékeit felvillanyozza, másokat letaglóz, összetör és elnémít. Feltételezhetjük, hogy Murlockra a gyász ez utóbbi módon hatott, mivel (ez több mint egyszerű találgatás) alig fejezte be kegyes ténykedését, leroskadt egy székre az asztal mellett, amelyen a holttest feküdt, és látva, hogyan fehérlik az arc az erősödő homályban, kezét az asztalra fektette, és beletemette arcát. Nem könnyezett, de kimondhatatlanul szenvedett.

Ebben a pillanatban a nyitott ablakon elnyújtott, síró hang hatolt be, mintha egy eltévedt gyermek sírna a sötétedő rengeteg mélyén. A férfi nem mozdult. A földöntúli üvöltés újból áttörte lankadó figyelmének páncélját, ezúttal egészen közéről. Lehet, hogy egy vadállattól származott; lehet, hogy csak álom... Murlock ugyanis elaludt.

Néhány óra múlva — mint utóbb kitűnt — hűtlen virrasztónk fölriadt, és fejét felkapva, erősen fülelt, bár maga sem tudta, mire... Érzékszervei patanásig feszültek, lélegzése megállt, mintha csak a csendet akarná teljessé tenni. Ki vagy mi ébresztette fel? Hol van az a valami?

Karja alatt hirtelen megremegett az asztal, s ebben a pillanatban könnyű, lágy lépéseket hallott (vagy hallucinált), mintha mezítláb járnának a padlón.

Sokkal jobban megrémült annál, semhogy kiáltani, vagy mozdulni tudott volna. Kényeszerű várakozás következett a sötétben, mintha évszázadok teltek volna el olyan rettegésben, amelyet, ha valaki megismer, nemigen éli túl, hogy elmond-

hassa. Hiába próbálta kiejteni a felesége nevét, hiába akarta a kezét kinyújtani, hogy a halottat megérintse. Torkára forrott a szó, keze mint az ólom... Ekkor szörnyűséges dolog történt.

Egy súlyos test olyan lendülettel vetődött az asztalra, hogy a mellének vágódott, és majdnem fellökte a férfit. Ugyanabban a pillanatban hallotta és érezte, hogy valami akkora erővel esik a földre, hogy az egész ház beleremeg. Dulakodás és leírhatatlan hangzavar következett. Murlock felugrott. A félelemtől nem tudott gondolkodni. Az asztalhoz nyúlt, de az asztalapon nem volt semmi!

Van egy pont, amikor a rémület örületbe csap át, az örület pedig cselekvésre sarkall. A hátrázott cselekvés szándéka nélkül, egy örült szeszélyes mozdulatával Murlock a falhoz ugrott, kitapogatta és leakasztotta töltött fegyverét, és célzás nélkül lött. A felvillanó fényenél, mely az egész szobát élénk világossággal árasztotta el, megpillantott egy hatalmas párducot, amint a halott nőt az ablakhoz vonszolja, torkába mélyesztve fogait. Azután minden elsötétült, minden fekete lett, mint a korom... Amikor Murlock magához tért, a nap már magasan állt, és madarak énekétől zengett az erdő.

A holttest az ablaknál hevert, ahol a vadállat hagyta, amikor a lövés fényétől és zajától megriadt. A ruha megtépázva, a hosszú haj összekócolva, a kéz-láb rendetlen összevisszaságban feküdt a földön. A borzalmasan összemarcangolt torokból vértócsa ömlött ki, mely még nem alvadt meg teljesen. A szalag, amivel Murlock a felesége csuklóit kötötte össze, eltépve... A kezek görcsösen ökölbe zárva. A nő fogai a vadállat fülének egy darabját szorították...

A műfordítást

Nagy Eleonóra

IV. b oszt. tan. készítette

(I. díjat nyert iskolai pályamunka.)

Disputa

Gondolatok magunkról

... A hatvanas évek dühöngő öntudata apáról fiúra száll. Az útkeresés, a be nem vallott vágyak évtizede ez. Szebbek, jobbak vagyunk elődeinknél...

Megmosolyogtató magabiztoság! Mert hol hát az a tett, amely megtermelhetné öntudatunkat, hol az a cél, hogy utat is keressünk hozzá? Nem kiabáljuk-e túl hangosan vágyainkat, nem döngtetjük-e mellünket a kelleténél erősebben? Annyi a kérdés — vagy inkább túl kevés? Apró gondjaink mögött megérezzük-e az igazi, nagy problémákat? Ismerjük-e annyira a társadalmat, társadalmunkat, hogy kimondhassuk róla a biztos ítéletet, legyen ez dicséző vagy kritikus hangvételű? Erősek vagyunk vagy gyengék, s ha gyengék, mi kezdi ki napról-napra erőnket, erkölcsi tartásunkat? A családi gondok, a fiatalok társkeresés, a tanulás, a szórakozás?...

—oOo—

- Mivel töltötted el a nyarat?
- Hát... voltam a Balatonnál...
- Szüleiddel?
- Á, nem. Végigcsöveztük a barátaimmal a déli partot, aztán amikor elfogyott a pénzünk, hazajöttünk.
- És itthon mit csináltál?
- Diszkókra jártam meg koncertekre...
- Komoly zeneire?
- Hogy mi?... Ja, nem, nem, hogy képzeled?

— Te mit csináltál a nyáron?

— Apuékkal voltam kinn Ausztriában, az NSZK-ban, Franciaországban, Belgiumban. Visszafelé Csehszlovákián át jöttünk.

— Mi tetszett a legjobban?

— Nekem? Talán Párizs. Ott három napig voltunk.

— Mi tetszett benne? A Louvre, a Tuileriák?

— Nem láttam egyiket sem. De hoztunk egy csomó isteni cuccot, és nem is drágán, mert képzeld, felfedeztünk egy jó helyet...

—oOo—

— Te most felvételiztél, ugye? Sikerült?

— Nem. Hatszoros volt a túl-jelentkezés.

— Mihez fogsz most kezdeni? Dolgozol már valahol?

— Majd szeptembertől, irodán. Tudod, nem sok kedvem van hozzá, állandóan ott ülni bent... Mégiscsak más az az egyetem...

— De valakinek csak kell dolgoznia is! Arra nem gondoltál, hogy gyárban helyezkedj el?

— Én? Nálunk a családban mindenki értelmiségi. Miért legyenek pont én, aki melózik?

—oOo—

— Szia! Ne haragudj, hogy így megszólítalak, de te hogy szoktál ismerkedni?

— Ismerkedni? Attól függ, kivel. Sráca gondolsz?

— Mondjuk arra. Szóval, hogy csinálod?

— Hát nem is tudom. Azért annyira nem lehet ismeretlen, nem gondolod? Ha a bandához

tartozik, úgyis el kezdek vele dumálni...

— És ha csak az utcán látod?

— Utcán? Ott nem nagyon szoktam ismerkedni. Esetleg megvárom, amíg ő leszólít.

—oOo—

Középszerű-e hát a mai fiataltság? Megvan-e benne az akarat egy jobb jövő eléréséhez? Félrehajítottuk-e a konvenciókat, a sznobizmust, az egoizmus pátozát? Kinyílik-e a szemünk a szépre, a még szebbre, vagy beérjük a jelen pillanat olcsó örömeivel is? Hol és mikor kapunk választ a tengernyi kérdésre? Mert válasz az biztosan van valahol.

Butella Marianna
III. B

Visszapillantó tükör

„...ilyen koponya csak egy van az országban”

Másfél évszázaddal Kövy Sándor halála után

Ez év nyarán — július 24-én — volt a kiváló jogtudós halálának 150. évfordulója; de a gondolkodásra készítő naptári nap csendben múlt el. Az ország — a rangos rendezvények áradatában — nemigen értesült a Kövy-jubileumról; a derék férfi neve mintha homályba merült volna. Szűkebb pátriájából, Nádudvarról — ahol 1763. július 15-én született — sem érkezett megemlékezésről hír; Kövy Sándornak, a falu nagy szülöttjének legendás alakját mintha elfelejtették volna. Működésének színhelyén, Sárospatakon is — ahol több mint három és fél évtizedig dolgozott — megkésett a kellő tiszteletadás; a Rákóczi Gimnázium ifjúsága pl. csak most rója le kegyeletét a hajdan nagyérdemű professzor emléke előtt...

Kövy Sándor — mint köztudott — Nádudvarról indult el. Debrecenben teológiai és bölcséleti, a pozsonyi akadémián jogi tanulmányokat folytatott. Ügyvédi vizsgája után főúri családoknál vállalt nevelői állást. 1793-ban került Sárospatakra, ahol az akadémián a hazai jog első tanára lett...

Ő volt a gyakorlatias jogi oktatás első magyar képviselője. Diákjaiból — önképzőkörszerűen — jelképes vármegyét állított össze; s ebben a keretben a jogászok — beszédek tartásával, tárgyalások, viták folytatásával stb. — hivatásukra készültek fel. Ez a képzési forma nálunk 1813-tól — rendeleti úton történt megszüntetéséig — 1822-ig létezett...

Kövy keze alatt sok nagyszerű magyar ember nőtt fel. Diákjai közé tartozott pl. Csokonai, Szemere Bertalan és Kossuth Lajos.

A professzor Csokonait — bár a non togatus diák a tantervi fegyelemmel nemigen törődött — „jeles és igen kiváló” személynek tartotta. A tanítványának 1796. július 12-én kiadott latin nyelvű bizonyítványban írta: Csokonai „az alatt az idő alatt, míg nálunk időzött, magát úgy viselte, hogy méltóvá lett arra, hogy a legjelesebbek közé számítsuk és mindenkinek ajánljuk”.

Kossuth Lajost viszont — egy tipikus tanár — diák konfliktus kapcsán — Kövy rendkívüli egyénisége ragadta meg.

...Történt egyszer — olvashatjuk A pataki diákvilág anekdotakincsében —, hogy Kövy Sándor a megszabott tanórán túl, sokáig folytatta előadását. Mindenki mély csendben hallgatta, amikor valaki a csizmája talpával megsúrolgatta a padlót; s ez úgy hangzott, mintha a türelmetlenség jele volna. Kövy felém fordult, végigjártatta rajtuk szikrázó szemeit, öklével a tanszék polcára ütött, s elkiáltotta magát: „Hitvány gazemberek”, s elrohant. Azt mondtam társaimnak: „Aki elég hitvány, hogy zsebre tegye a gazember címet, ám tessék, én nem teszem; ha ezt a sértést jóvá nem teszi, én előadására többé nem jövök.”

Az órákat már másnapról a szabadban tartottuk; egyikünk felolvasott Kövy könyvéből. Csakhogy a tanárunk nemsokára értem küldött, hogy miért csinálunk ilyen bolondságot. Azt feleltem: „Nem bolondság az, tekintetes uram, hanem a megsértett becsületézés méltó neheztelese... Méltóztassék a dolgot bölcsessége szerint elcsinálni, különben országos skandalum lesz belőle, ha azt tudja meg a világ, hogy Kövy professzort tanítványai elhagyták.”

A professzor így szólt: „Jól van nó, jöjjenek fel holnap, majd elcsináljuk.” Aztán elmondta, hogy szándékos rosszakaratot sejtett az eset mögött, de meggyőződött róla, hogy nem az volt... „Hanem — mondta rám mutatva — a dominus Kossuthból országháborító lesz!”

Kövy Sándor — mint az anekdotából is látszik — heves természetű, szigorú, de igazságos ember volt. A kor színvonalán álló jogászképzés megszállottja. A közéleti tisztaság szószólója. A jog- és a kötelességtudat megtestesítője.

Kövy Sándor elismert szakembernek számított. Tanult és tanított. Az elméletet összekötöt-

te a gyakorlati ismeretekkel. Nagy szellemi fogékonyság és akaraterő jellemezte...

Sokoldalú tehetsége folytán Kövy Sándor habitusa már életében fogalommá vált. Ezért pl. Mikszáth a Különös házasságban nem túlzott, hanem az általános felfogást vetítette vissza a múltba, mikor a következőket állította róla: „... ilyen koponya csak egy van az országban!” „... minden szavát kőbe lehetne vésni...”

Kövy Sándor belátó, emelkedett gondolkodású, ugyanakkor szórakozott és nagyvonalú ember is volt. Így történhetett meg vele az az eset, hogy kétszer vette meg a saját szőlőjét.

Volt Kövynek — olvashatjuk A pataki diákvilág anekdotakincsében — egy furfangos tanítványa: Komjáthy, aki tanulmányai befejeztével Pestre akart menni jogásznak, de nem volt pénze. Felkereste hát kedves tanárát, és így szólt: „Tekintetes úr! Épp most tudatják velem a szomorú hírt, hogy nagybátyám meghalt. Rám hagyta egyik darab szőlőjét... Nem csinálnánk vásárt?”

Kövy ráállt a dologra. Ebéd után ki is kocsiztak a terepre. Komjáthy kiszállt Kövy szőlője előtt, és így szólt: „Íme, ez az!”

A professzor jól megvizsgálta a felkínált „árut”, majd ezer forint vételárban állapotok meg.

Mihelyt tehette, örömmel vitte ki a feleségét, hogy megmutassa neki az új szerzeményt. A felesége vette észre, hogy ugyanannál a szőlőnél vannak, melyet hét évvel ezelőtt vettek meg.

Kövy Sándor pályafutása alatt sok — a maga idejében népszerű és tekintélyes — jogi művet írt. Fő műve az *Elemente jurisprudentiae hungaricae*, mely az országban csaknem 50 évig volt a legelterjedtebb jogi tankönyv.

Hasznos tevékenységét Kövy Sándor 1829. július 24-ig, 66 éves korában bekövetkezett haláláig folytatta...

Halála nagy veszteséget jelentett a magyar jogászképzés és a jogtudomány számára... Patakon igen megéreztek Kövy hiányát.

Ezért bármennyit változott a világ másfél évszázad alatt, legyünk tudatában a hazai jog első professzora jelentőségének. Emlékezzünk rá... Addig legalább Kövy és Kossuth közös domborműve előtt a nagyportán, ameddig a tanítvány után a tanár is szobrot nem kap az iskolakertben.

Tribün

A sárospataki iskolakert

De sok álmod, sok örömet
Suttogott az iskolakert
Bólingató fája.
Deresedő öreg fejjel,
Könnybe lábadt két szememmel
Ma sem bírok a szívemmel,
Ha gondolok rája

Az iskolakert két részből alakult ki. Első része (a főépülettel szemben) 1784-ig temető volt. Ebből a részből 3825 négyszögöl területet az iskolai előljáróság 1792-től a királyi kamarától, 1806-tól a Bretzenheim családtól bérelt játszótér céljaira. 1838-ban Bretzenheim Ferdinánd herceg e területet az iskolának ajándékozta.

Az iskolakert másik részét 1866-ban, a felsőhatári tagosításkor a felsőhatári birtokosok ajándékozták az iskolának. Így — az 1927-ben kiadott Sárospataki Kalauz adatai szerint — a nagyjából téglalap alakú iskolakert területe 15 357 négyszögöl lett.

Az iskolakert a főépülettől (Nagykollégium) a vasútig tart. Területét — a főbejáratától a vasútállomásig — sugárút szeli ketté. Ezen gyalogosoknak kezdettől fogva szabad a „közlekedés”.

1931 óta a Lórántffy-szobor és a Kossuth-kollégium között is van egy sugárút. E sugárút két oldalán elterülő fás terület még őrzi az iskolakert egykori arborétumának és közoktatási célokra való felhasználásának maradványait.

Az iskolakert főbejáratától jobbra eső részben a városi tanács néhány év alatt — fokozatosan — játszótérrel rendezett be. A beteg fákat, cserjéket kivágatta, de az öreg, egészséges fákat megkímélte. A játszótéren 3 magas kőris (*Fraxinus excelsior*), 3 akácfa, s legalább 4 hársfa feltétlenül az első fásítás idejéből való. (A levéltári adatok szerint a fásítást 1842-ben kezdték meg.) Az említett fák tehát több mint 100 évesek. A Rákóczi-szobor mögötti szilfacsoport a kb. az ötvenes években fellépett szilfavész áldozata lett.

A főbejáratától kb. 100 méterre, a sugárút jobb oldalán van az iskolakert becses épülete, az 1878-ban — tehát 100 évvel ezelőtt — épült tornacsarnok; ez az ország (egyik) legrégibb tornacsarnoka. Az épület (nemcsak koránál fogva) megérdemelné a kíméletet, mert alapjában és beosztásában építése óta semmit sem változott.

A tornacsarnok előtti park 1973-ig torna- és játszótér volt. Eredeti rendeltetését a Kossuth-szobor felállítása szüntette meg a városi tanács.

Az új tornatér a tornacsarnok mögött, a Kazinczy utcai lakóházak sajátított kertjeinek helyén készülöben van.

A park délkeleti részét öt hársfa szegélyezi. Ezek egyike — dr. Wágner János, a tudós körökben ismert hársfamonomográfus leírása szerint — a kislevelű és az ezüstlevelű hársak (*T. cordata*, *T. argentea*) olyan fajvegyülete, amely csak a pataki iskolakertben fordul elő; a hársfasor másik példánya pedig a kislevelű hárs egyik ritka változata (*T. cordata* var. *maior*). A hársfák kora hozzávetőlegesen 100 év.

A volt tornatér ellenkező oldalán feltehetően a kert legelső telepítéséből származik még két fekete fenyő és négy egészséges magas kőris. A tornatér és a Lórántffy-szobortól kiinduló sugárút (szoborsétánynak kezdik nevezni!) között egy kis gyerityánállomány beszél még az iskolakerti arborétum múltjáról. E részt az utóbbi idők szabadtéri rendezvényei és az évenkénti lombbegyűjtések nagyon igénybe vették. A terület táplálékhiányban szenved.

A szoborsétány mentén a régi arborétum maradványa még 2 fekete diófa (*Juglans nigra*) és egy kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*). Ebben a környezetben eredetileg volt még egy kevert fenyőállomány (*Pinus silvestris*, *Abies alba*, *Picea excelsa*), de ez a sugárút létesítése-

kor, 1931—1932-ben teljesen elpusztult.

Észrevehető a szoborsétány közelében a magas kőris szomorú változatának egy idősebb példánya (*Fraxinus excelsior*, *F. pendulina*). A Tompa-szobor mellett pedig feltűnik az a több mint 100 éves tiszafa (*Taxus baccata*), melynek csúcsa a villanyvezeték áldozata lett.

Az egész iskolakert uralkodó fája a korai juhar (*Acer platanoides*), mely — a gondozatlan környezetben — szívósságával szinte kiölte az eredeti facsoportokat (pl. az Erdélyi-kollégium közelében levő bükkállományt és a vasút közelében levő szürke és fehér nyárállományt.) Ugyanakkor a kert legöregebb nyárfáit — sajnálatos módon — kivágták. A régi telepítésekből csak a szoborsétány végén levő Gleditsia-állomány 8—10 m magas fái, továbbá az állomás felé vezető sugárút hársfái és vadgesztenyefái maradtak meg viszonylag épen, egészségesen.

A kert eredeti rendeltetése a szabadtéri tanítás feltételeinek a megteremtése volt. Az oktató-nevelő munka céljaira készültek a sugárutakból nyíló sétautak mentén elhelyezett, félkör alakú padsorok; ezek egy-egy osztály számára elegendő ülőhelyet biztosítottak. A padsorok felújítása folyamatban van.

A kert a korszerű követelményeknek akkor felelne meg, ha benne a cserjeszintet a lombhullató erdeinkre jellemző aljnövényzettel felújítanák, a veszendőbe ment régi faállományt pótolnák, és biztosítanák a szabadtéri tanítás zavartalanlanságát. A kert jó volna a szakszerű madárvédelem céljaira is, csak el kellene érni, hogy a kényeszerűségéből betelepült vetési varjak és szarkák adják át helyüket a hasznosabb éneklő madaraknak. A kert hasznosítása érdekében nemcsak a régi iskolakertet, hanem a Kossuth- és Erdélyi-kollégiumok

1931-ben létesített parkját is „össze kellene fogni”, és az egészet védetté kellene nyilvánítani... Annál is inkább, mert ezt a parkot ma még a környék legszebb díszfa- és díszcserjegyűjteménye ékesíti, de holnap — a szakszerűtlen kezelés és a pusztító hársfavirág-gyűjtés következtében — minden jóvátehetetlen károkat szenvedhet. (Itt kb. 50 díszfa és díszcserje faj van képviselve; a parkot, a most már 45 éves kis és nagy levelű, valamint ezüsthársból álló fasor szegélyezi.)

A vázolt tervek szakszerű erdészeti útmutatással és tanári vezetéssel, az ifjúság közreműködésével végrehajthatók.

Az iskolakert sok szobornak is méltó helyet ad: II. Rákóczi Ferenc, Lorántffy Zsuzsanna, Pálóczi Horváth Simon és Mária szobra az iskola bőkezű pártfogóra, Kossuth Lajos, Erdélyi János, Kazinczy Ferenc, Kazinczy Lajos, Kazinczy Gábor, Csokonai Vitéz Mihály, Tompa Mihály, Tóth Ede, Komáromi János

és Móricz Zsigmond szobra az Alma Mater híres tanítványaira emlékezteti a járókelőt.

Sárospatak az egyetlen város az országban, melynek ilyen iskolakertje van. Az iskolakert helytörténeti és kultúrtörténeti szempontból is értékes-hely: őrizni, ápolni és védeni kell.

DR. EGEY ANTAL
ny. gimnáziumi tanár

H o l m i

H Í R E K

— Örömmel tudatjuk, hogy nyáron — lelkiismeretes munkájával — Tóth Mária (IV. F.) brigádja a boglárlellel, Espák Mária (III. D.) brigádja a pécsi, Matlák Katalin (IV. C) brigádja a soproni építőtáborban kiérdemelte a „Kiváló brigád” címet.

— Ugyanakkor legjobb „ifjúmunkásaink” a boglárlellel, a hatvani és a pécsi táborban elnyerték a KISZ KB zászlóját. — A megye középiskolásai között meghirdetett versenyben — az elismerést kifejező három zászlóval — a Rákóczi Gimnázium az 1. helyre került.

* * * * *

— A Bódi Géza igazgatóhelyettes úrtól kapott tájékoztatás szerint az 1978/79-es tanévben érettségizett 187 diaktársunkból 144 (77%) jelentkezett felsőfokú oktatási intézményekbe. A 144 jelentkező közül 86 (58,6%) sikeresen felvételizett; 58 (41,4%) nem nyert felvételt.

— 1979. augusztus 1 és 10 között iskolánk 16 tanulója (Sárospatak — Tokaj — Dombrád útvonalon, Bolvári Péter, Kádas Sándor és Vörös József tanárurak vezetésével) önköltséges vízi túrán vett részt. — A résztvevők az oda-vissza csaknem 180 km-es út egyik felét evezve, a másik felét motorcsónakon tették meg. A kiránduláshoz a csónakokat és a túrafelszerelést az iskola biztosította. — A túrát (kellő számú úszni tudó jelentkező esetén) a jövő nyáron is megismételjük.

* * * * *

— Iskolánk ifjúsága 1979. szeptember 7 és 20 között almát és körtét szedett a Bodroghközi Állami Gazdaságban.

* * * * *

— 1979. október 6-án Széphalmon — Kazinczy Ferenc születésének 220. évfordulója alkalmából — megemlékezést tartot-

tunk. Ezen iskolánk csaknem 200 másodikos diákja vett részt. — A megemlékezést ünnepi műsorral színesítettük. Ebben helyet kapott Szekeres Zsuzsa (II. F) szép szavalata, Kovács Judit (II. B) igényes beszéde, Donkó József (II. C) megnyerő versmondása, Szebényi Erika (II. A) jól átgondolt előadása és a II. B osztály hangulatos éneklése is.

* * * * *

— Az Utasellátó Vállalat Kazinczy Lajos KISZ-alapszervezete — az aradi vértanúk kivégzésének 130. évfordulója alkalmából — országos emléktúrát és emlékünnepeket szervezett. Az emléktúra 1979. október 13-án a magyar szabadságért életét áldozó dicső honvédtábornok, az egykori pataki diák, Kazinczy Lajos iskolakerti szobrától indult; egy 15 fős csapatunk vett részt rajta. Október

14-én — a széphalmi emlékünepség keretében — a Rákóczi Gimnázium képviselői (Dobay Béla tanár úr, valamint a II. B osztályos Szabó Olimpia és Pintér Ágnes) megkoszorúzták Kazinczy Lajos szobrát.

* * * * *

— Október 14-én tizenegyedik alkalommal rendezték meg Tokajban a kollégiumok lövész kupamérkőzéseit. A versenyen a sárospataki Kossuth-kollégium igen eredményesen szerepelt. A 36 induló fiú közül Szemző János III. B osztályos tanuló egyéni első, Szabó Nándor IV. F osztályos tanuló egyéni második helyezést ért el.

* * * * *

— Október 21-én Sátoraljaúj helyen bonyolították le a hegyaljai kollégiumok kispályás labdarúgó kupamérkőzéseit. A vándorserleget a sárospataki Kossuth-kollégium vereség nélkül nyerte el, 13:3-as gólaránnyal.

* * * * *

— A szép magyar beszéd verseny 1979. október 26-án, a Pécsi Sándor Ifjúsági Klubban rendezték meg. Ekkor 28 induló között dönt el: ki a jobb?

1. Boldizsár Marianna (IV. D)
2. Lezsák Mária (K.-helme)
3. Bodnár Zoltán (III. B.)
4. Siska Katalin (IV. B)

Ők pénzzutalomban részesültek.

5. Buhály Judit (IV. E)
6. Matisz Mariann (IV. E)
7. Pásztor Mária (IV. C)
8. Kovács Judit (II. B)

Nekik a zsüri jutalomként egy-egy értékes könyvet szavazott meg.

H U M O R

Érettségén az egyik fiú azt a feladatot kapja, hogy Mikszáth dzsentriábrázolásáról beszéljen. De nem megy neki a dolog...

A felelő kintlódását látva, megszólal a tanár:

— Említsen legalább két-három érdekes szereplőt a műből!

— Kopereczky Izsák Izrael... — motyogja bátortalanul a diák.

— Na, és ki, vagy mi volt ő? — kap a néven a tanár.

— Ő volt a regényben az állatok királya — mondja rövid tünődés után a fiú.

* * * * *

Érettségén az egyik lány A vén cigány című Vörösmarty-költemény nyel bajlódik. Alig lehet belőle kihúzni egy-két szót... A tanár azonban nem akar vele póttételt húzítani, ezért a kérdezgetésre „összponztosít”.

— Tudná idézni a versszakok híres refrénjét? Úgy kezdődik, hogy „Húzd...”

A lány szeme felcsillan, és gondolkodás nélkül rávágja:

— „Húzd cigány, hisz úgymint vége már, / Csordulásig telve a pohár...”

* * * * *

Egy modern Hány János mondja:

— Borzalmas kalandom volt! Egy majomhorda megtámadott Afrikában. Szerencsére arra jött egy orosz lányvadász, és kiszabadított.

— Fantasztikus! Hogy tudott felfedezni annyi majom között?

Kis történetek - nagy emberek

Horatius szerfölött kedvelte a bort. Annyira, hogy egész életében vajmi kevés vizet fogyasztott.

Annál inkább meglepődtek barátai, amikor a nagy költő halálos ágya mellett álltak, s Horatius — felnyitva szemét — elhaló hangon egy csupor vizet kért.

Amikor hozták neki, még egyszer megszólalt:

— Úgy illik, hogy halála előtt az ember kibéküljön legnagyobb ellenségével...

* * * * *

Einstéint, mikor az első világháború előtt a speciális és az általános relativitáselméleten dolgozott, megkérdezte az egyik barátja:

— Milyen gyakorlati haszon származik a munkájából?

— Azt még nem tudom — mondta Einstein. Egyet azonban biztosan tudok. Ha eredményes lesz a munkám, a németek majd azt mondják, hogy német vagyok, a franciák meg, hogy az egész világé. De ha nem sikerül, amin fáradozom, a franciák azt fogják mondani, hogy német vagyok, a németek meg azt, hogy zsidó.

* * * * *

G. B. Shaw-t örekorában, amikor már 90 felé járt, megkérdezték, hogy miben látja az öregkor örömeit. Shaw így válaszolt:

— Számomra például az öregkor egyik öröme abból áll, hogy mindazokra a nőkre gondolok, akiket nem vettem el feleségül.

Sárospataki Krónika

A sárospataki Rákóczi Gimnázium KISZ-szervezetének lapja

A kiadásért felelős: Kádas Sándor igazgató

Felelős szerkesztő: Dobay Béla gimnáziumi tanár

Diákszerkesztők: Butella Marianna, Domonkos István, Kovács Judit,

Máté Magdolna, Szabó Olimpia és Tesmagi Mária

Fig. sz.: III/ISK/39/BO/1976 Borsodi Nyomda sárospataki telepe 79-983 500 F. v.: Lcsó Lajos